

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

PEŁNOMOCNIK RZĄDU
DO SPRAW POLITYKI DEMOGRAFICZNEJ
PODSEKRETARZ STANU
Barbara Socha

BPD-VI.059.4.2023.JK
Warszawa, dnia 2 czerwca 2023 r.

Pan
Valeri Vachev
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na pismo nr XI.543.144.2023.KM z dnia 19 maja br. odnoszące się do możliwości opuszczania terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez grupy małoletnich z ukraińskiej pieczy zastępczej chciałabym poinformować, iż Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej wnikliwie przygląda się każdemu przypadkowi wyjazdu.

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2023 r., poz. 103, z późn. zm.) małoletniego obywatela Ukrainy, o którym mowa w art. 1 ust. 1 tej ustawy, który przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki osób dorosłych odpowiedzialnych za niego zgodnie z prawem obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej, reprezentuje oraz sprawuje pieczę nad jego osobą i majątkiem opiekun tymczasowy. Zgodnie z art. 25 ust. 2 ww. ustawy opiekun tymczasowy, o ile przy jego ustanowieniu nie określono inaczej zakresu jego praw i obowiązków, jest upoważniony do reprezentowania małoletniego oraz sprawowania pieczy nad jego osobą i majątkiem. Opiekun tymczasowy powinien uzyskiwać zezwolenie sądu opiekuńczego we wszelkich ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby lub majątku małoletniego. W świetle przytoczonych przepisów oraz kierując się dobrem dziecka uprzejmie informuję, iż w przypadku wyjazdu opiekuna tymczasowego z dziećmi poza granice Rzeczypospolitej Polskiej, opiekun tymczasowy powinien uzyskać zgodę sądu rodzinnego. Konsekwencją decyzji sądu powinno być wyrejestrowanie we właściwych powiatowych centrach pomocy rodzinie, małoletniego z ewidencji małoletnich.

Z kolei w przypadku potwierdzenia przez Konsulat Ukrainy w RP, że osoba podejmująca decyzję o wyjeździe jest opiekunem prawnym w świetle prawa ukraińskiego dla każdego z małoletnich objętych wyjazdem - powyższa zgoda sądu nie jest wymagana. W opinii Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 1 lutego br. znak DSRiN-II.071.3.2023 powrót dzieci, dla których ustanowiono opiekuna tymczasowego, do swojego kraju ojczystego co do zasady, nie implikuje aktywności sądu. Rozstrzygnięcia sądu polskiego nie mogą bowiem pozbawiać ukraińskiego opiekuna prawnego dziecka prawa do decydowania w sprawach dotyczących tego małoletniego. W uzupełnieniu wyjaśniam, że w myśl z art. 1145 kodeksu postępowania cywilnego z 17 listopada 1964 r. (tj. Dz.U. z 2021 poz. 1805) „orzeczenia

sądów państw obcych wydane w sprawach cywilnych podlegają uznaniu z mocy prawa, chyba że istnieją przeszkody określone w art. 1146°. Powołany przepis jednoznacznie przesądza, że orzeczenia ukraińskich sądów dotyczące ustanowienia opiekuna prawnego dla małoletnich obywateli Ukrainy są uznawane ex lege na terytorium RP. Dodaje, że uznawalność tego rodzaju orzeczeń z mocy prawa na terytorium RP wynika również z art. 48 umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych sporządzonej w Kijowie dnia 24 maja 1993 r. (art. 48 ust 1. - Prawomocne orzeczenia niemajątkowe w sprawach cywilnych, a w sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej również orzeczenia nieprawomocne, o ile są wykonalne - wydane przez sądy jednej Umawiającej się Strony, podlegają uznaniu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony bez przeprowadzenia postępowania o uznanie, jeżeli sądy drugiej Umawiającej się Strony nie wydały wcześniej prawomocnego orzeczenia w tej samej sprawie ani też nie były wyłącznie właściwe na podstawie niniejszej umowy, a w wypadku braku takiego uregulowania w umowie - na podstawie prawa wewnętrznego tej Umawiającej się Strony; art. 48 ust. 2. Prawomocne orzeczenia niemajątkowe w sprawach rodzinnych, wydane przez organy inne niż sądy jednej Umawiającej się Strony, podlegają uznaniu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony na zasadach określonych w artykułach 50-52).

W myśl przygotowanej przez MRiPS procedury wyjazdu małoletnich z ukraińskiej pieczy zastępczej poza granice RP, właściwy Konsulat Ukrainy winien okazać przedstawicielom lokalnego PCPR dokumenty upoważniające do podjęcia małoletnich i wyjazdu grupy oraz poinformować odpowiednie instytucje. Uprzejmie informuję, że w przedmiotowej procedurze wyjazdu przedstawiono jasny modus operandi w obliczu wyjazdu małoletnich obywateli Ukrainy poza granicę RP oraz wskazano podmioty uczestniczące w tych działaniach. Określono ich zadania i wskazano zakres wymaganej dokumentacji. Niniejsze procedury przesłano także do Ambasady Ukrainy w RP.

Tym niemniej m.in. wobec pojawiającego się zjawiska powrotów małoletnich z ukraińskiej pieczy zastępczej do kraju pochodzenia w ostatnim czasie odbyło się spotkanie ze stroną ukraińską na szczeblu ministerialnym. Podczas spotkania strona ukraińska, na przykładzie jednego z ośrodków, poinformowała, że wśród wyodrębnionych grup dzieci, które zamierzają wrócić do Ukrainy są małoletni wyjeżdżający w celu powrotu do rodzin biologicznych i dalszego etapu kształcenia w trybie stacjonarnym a kierownicy instytucji, do których dzieci zamierzają wrócić, są ich opiekunami prawnymi. Strona ukraińska zaznaczyła, że z uwagi na troskę o dobro dziecka do czasu wprowadzenia zmian legislacyjnych dotyczących instytucji decydujących o powrotach dzieci z pieczy do Ukrainy, wojskowe administracje obwodowe za każdym razem są zobligowane do wystąpienia o zgodę do Ministerstwa Polityki Społecznej Ukrainy (MPS UA) oraz ukraińskiej Krajowej Służby Socjalnej (KSS). Dodatkowo ukraińscy partnerzy podkreślili, że zważywszy na fakt aktualnej sytuacji wojennej, powrót dzieci odbywa się w wyjątkowych przypadkach i w uzgodnieniu z obwodowymi administracjami wojskowymi, a każda taka sytuacja rozpatrywana jest indywidualnie z uwzględnieniem jej specyfiki. Zgodnie z informacją strony ukraińskiej obecnie w Ukrainie trwają prace nad zmianami legislacyjnymi dotyczącymi konieczności uzyskania przez administracje obwodowe decyzji MPS UA oraz KSS powrotu danej grupy do Ukrainy co zawęzi proces decyzyjny w przedmiotowej sprawie.

Doprecyzowując, powrót grupy 29 osób do Ukrainy [REDAKTURA] w tym małoletnich, przebywających w Ośrodku [REDAKTURA] - odbył się na podstawie decyzji Dniepropietrowskiej Obwodowej Administracji Wojskowej, o czym zgodnie z procedurą w dniu 14 maja br. Ministerstwo zostało poinformowane przez Ambasadę Ukrainy w Warszawie. Jednocześnie pragnę poinformować, że do MRiPS nie wpłynęła informacja o sprzeciwie wobec powrotu do Ukrainy podopiecznych ww. ośrodka.

Odnosząc się do pytania 5, informuję że kwestie związane z pobytem w Polsce należą do właściwości MSWiA, niemniej jednak zauważam że zgodnie z art. 106 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2022 r. poz. 1264z późn. zm.) Polska może udzielić ochrony czasowej. Natomiast dla obywateli Ukrainy została uchwalona ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa i jako ustawa szczególna zapewnia obywatelom Ukrainy legalny pobyt jak i gwarantuje inne przywileje.

Zważywszy na wyjaśnienia strony ukraińskiej i wobec troski o przebywających w Polsce małoletnich z ukraińskiej pieczy zastępczej, MRiPS w świetle przepisów prawa nie ma możliwości zatrzymania dobrowolnego powrotu ww. małoletnich obywateli Ukrainy do swojego kraju. Należy podkreślić, iż MRiPS jest w stałym kontakcie z partnerami, w tym ze stroną ukraińską oraz że wszelkie rozstrzygnięcia odnośnie do wyjazdu małoletnich z ukraińskiej pieczy zastępczej są w gestii władz Ukrainy, które zapewniają, że zostały one powzięte po gruntownych analizach.

Z wyrazami szacunku
Barbara Socha
Pełnomocnik Rządu
do spraw Polityki Demograficznej
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

Otrzymują:
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji